

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

Нова
українська
школа

робочий зошит

3 клас

Частина 1

ІНТЕРАКТИВНИЙ ДОДАТОК

+ВКЛАДКА

● КАЛЕНДАР СПОСТЕРЕЖЕНЬ

До підручника Н.О. Будної, Т.В. Гладюк,
С.Г. Заброцької, Л.В. Лисобей, Н.Б. Шост

Н.О. Будна, Т.В. Гладюк,
С.Г. Заброцька, Н.Б. Шост

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

3 клас

Частина 1

*Схвалено для використання у закладах загальної середньої освіти
комісією з педагогіки та методики початкового навчання
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 502.2:613.955(075.2)

Б 90

*Схвалено для використання у закладах загальної середньої освіти
комісією з педагогіки та методики початкового навчання
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України
(лист ІМЗО від 03.07.2020 № 22.1/12-Г-503)*

Будна Н.О.

Б90 Я досліджую світ : робочий зошит : 3 кл. : у 2-х ч. Ч. 1 /
Н.О. Будна, Т.В. Гладюк, С.Г. Заброцька, Н.Б. Шост. — Тер-
нопіль : Навчальна книга – Богдан, 2023. — 48 с. : вкл. 10 с.

ISBN 978-966-10-6216-9

Пропонований зошит укладено відповідно до Державно-го стандарту початкової освіти, Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко, та підручника «Я досліджую світ. 3 клас» (авт. Будна Н.О., Гладюк Т.В., Заброцька С.Г., Шост Н.Б., Лисобей Л.В.).

Посібник містить різноманітні вправи, досліди, завдання проблемного та пошукового характеру як для індивідуальної, так і для групової роботи з третьокласниками.

Цікавим доповненням є кольорова вкладка з наліпками для виконання окремих завдань в обох частинах посібника, а також календар спостережень.

Для учнів 3-го класу.

УДК 502.2:613.955(075.2)

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

ISBN 978-966-10-6216-9

© Навчальна книга – Богдан, виключна
ліцензія на видання, оригінал-макет, 2023

УВАГА!

Завантажуйте безкоштовний інтерактивний додаток,
використовуючи детальну інструкцію, за посиланням:

bohdan-digital.com/010971

Технічна підтримка: (0352) 52-06-07, 067-352-09-89;
admin@bohdan-digital.com

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

— познач, обведи, розфарбуй

— напиши

— досліди

— установи відповідність,
з'єднай

— попрацюй у парі

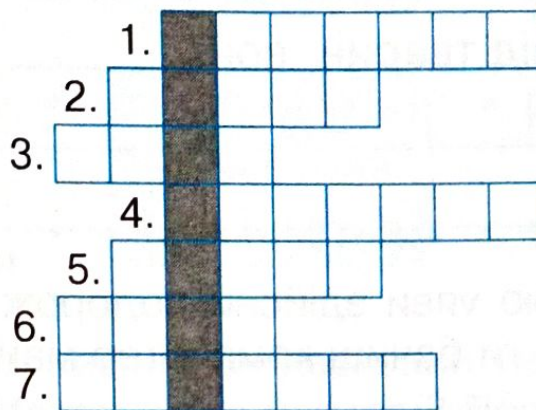

— наклеї наліпку

ЛЮДИНА – ЧАСТИНА ПРИРОДИ І СУСПІЛЬСТВА

Природа – частина навколишнього світу

1. Розгадай кросворд. Зафарбуй клітинки з назвами об'єктів живої природи зеленим кольором, а з назвами об'єктів неживої природи – синім.

1. Куди вступиш — всюди маєш, хоч не бачиш, а вживаєш.
2. Верхній родючий шар землі.
3. Без голови, а в шапці, на одній ніжці стоїть.
4. Деревя, кущі й трави.
5. Вдень у небі гуляє, а ввечері на землю сідає.
6. Рідина, без якої немає життя.
7. Комахи і риби, птахи і звірі.

2. Продовж речення.

У природі постійно відбуваються зміни, які називають _____ . Явища природи, пов'язані зі змінами пір року, називають _____ .

Людина — частина природи

1. Доповни речення.

Людина належить до _____ природи. Їй властиві всі ознаки живих організмів:

На відміну від тварин, вона _____

2. За допомогою уяви здійсни подорож у майбутнє. Намалюй, яким ти бачиш комп'ютер майбутнього.

A large rectangular area with a dotted blue border, intended for drawing a computer from the future.

3. Продовж прислів'я.

Маленька праця краща за велике _____

_____.

Людина — частина суспільства

1. Що визначає людину як частину природи, а що — як частину суспільства? З'єднай стрілками.

дихання

•

людина
як частина
природи

- здатність співчувати і мріяти
- здатність творити і працювати

живлення

•

здатність

•

мислити

•

здатність

•

розмовляти

людина
як частина
суспільства

- ріст і розвиток
- розмноження

2. Чого не зміг навчитися казковий герой письменника Р. Кіплінга Мауглі у вовчій зграї? Познач (✓).

- полювати на здобич
- захищатися від ворогів
- гратися з вовченятами
- працювати
- розмовляти і розуміти мову людей

3. Напиши, які корисні для суспільства справи тобі під силу.

ДОСЛІДЖЕННЯ ДОВКІЛЛЯ

Навіщо досліджувати природу

1. Продовж речення.

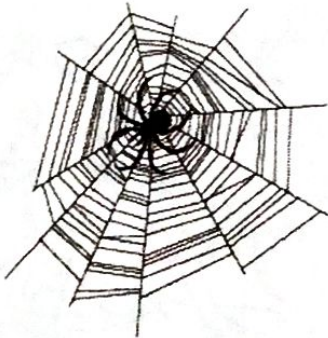
Учених, які вивчають природу, називають _____
_____.

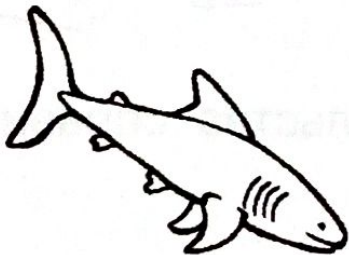
2. Які винаходи «підказали» зображені організми людям?

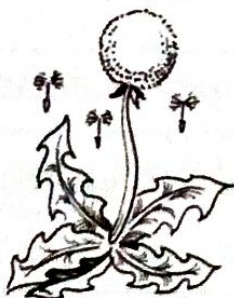

Запиши.

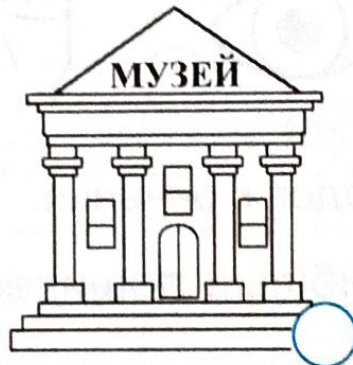
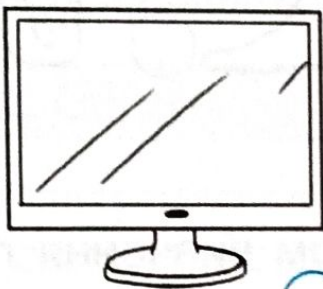
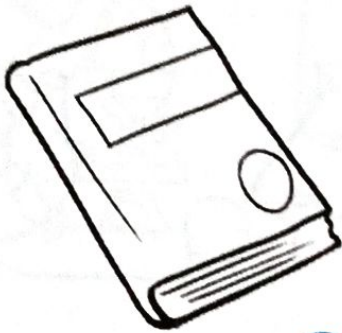

Джерела інформації про природу

1. Познач (✓), звідки ти отримуєш інформацію про природу.

2. Продовж речення.

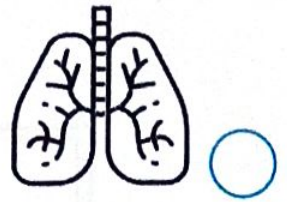
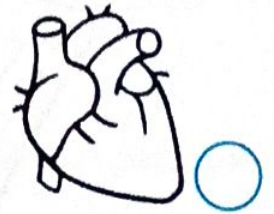
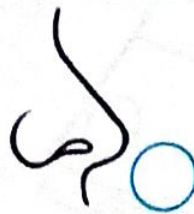
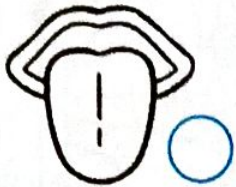

На географічних картах позначають _____

ЯК ЛЮДИНА ПІЗНАЄ ПРИРОДУ

Методи дослідження природи

1. Познач (✓) зображені органи, які допомагають людині пізнавати навколишній світ.

2. Продовж речення.

Найбільш поширеним методом вивчення природи є _____.

Для проведення різноманітних досліджень люди створюють _____.

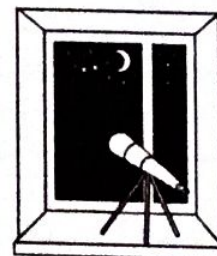
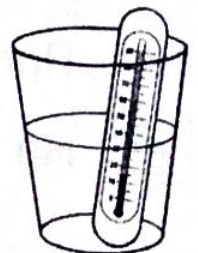
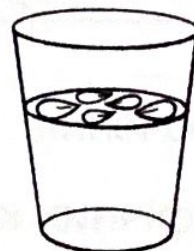
3. З'єднай стрілками методи пізнання природи з відповідними малюнками.

Спостереження

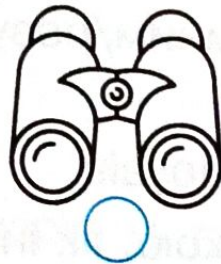
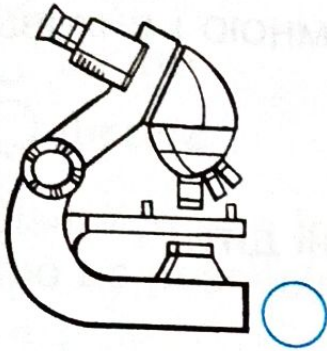
Експеримент

Вимірювання

Обладнання для вивчення природи

1. Познач (✓) прилади, призначені для дослідження віддалених об'єктів.

2. Дослідіть: довжину і масу об'єктів природи (на вибір). Які прилади ви для цього використали? Дані дослідження запишіть у таблиці.

Об'єкт	Довжина	Маса
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Я У ШКОЛІ

Школа. Правила шкільного розпорядку

1. Намалюй свою школу (або наклеї фотографію).

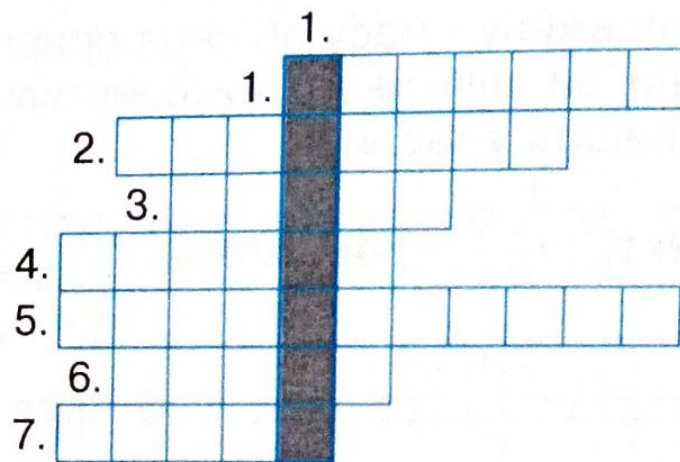

2. Для чого ти ходиш до школи? Познач (✓).

- щоб набути знань і вмінь
- щоб не засмучувати родину
- щоб вирости розумним/розумною і вихованим/вихованою
- щоб знайти нових друзів
- щоб бути таким/такою, як інші діти

3. Розгадай кросворд.

По вертикалі:

1. Професія людини, яка навчає і виховує учнів.

По горизонталі:

1. Середній спеціальний навчальний заклад.

2. Основний вид діяльності школяра.

3. Джерело мудрості.

4. Що здобувають у навчальних закладах?

5. Вищий навчальний заклад.

6. Загальноосвітній навчальний заклад.

7. Без чого людина не стане освіченою?

Історія рідної школи. Збереження традицій

1. Познач (✓), як стародавні греки називали школу.

скул

схоле

школе

2. Дізнайся про історію та традиції своєї школи і склади про це розповідь.

Моя школа

Моя школа знаходиться у місті (селі) _____,
на вулиці _____ . Її назва (номер)

_____ .

Їй _____ років. Першим директором школи був

_____ . Зараз дирек-
тор школи _____ .

Завуча школи звати _____ .

Мою вчительку звати _____
_____ . У моїй школі працює _____

чудових вчителів. Це: _____

_____ .

У моїй школі навчалися такі видатні люди: _____

_____ .

У школі відзначають такі свята: _____

_____ .

Коли б директором школи був (була) я, то _____

_____ .

Ставлення до інших. Людські чесноти

1. З'єднай частини прислів'їв. Поясни їх значення.

Добре ім'я	•	•	а слово — душу.
Людина без друзів —	•	•	краще багатства.
Шабля ранить тіло,	•	•	що дерево без коріння.

2. Познач (✓) риси характеру, які ти хочеш виховати в собі.

☐ доброзичливість	☐ рішучість
☐ нерішучість	☐ відповідальність
☐ сміливість	☐ байдужість
☐ чесність	☐ працьовитість
☐ зневага	☐ ввічливість
☐ боягузтво	☐ ледачкуватість

3. Що треба робити, щоб стати хорошою людиною? Познач (✓).

- наслідувати поведінку усіх своїх друзів
- виконувати правила поведінки в школі, вдома, у громадських місцях
- прислухатися до порад друзів
- враховувати поради батьків і вчителів, виконувати їхні вимоги
- постійно аналізувати свої вчинки
- не завдавати шкоди іншим людям

ДРУЖНИЙ КЛАС

Вчимося діяти разом

1. Продовж речення.

Клас, у якому ставляться одне до одного доброзичливо, з повагою, називають _____.

2. Установи відповідність між частинами прислів'їв, замалювавши потрібні клітинки.

А Щасливо там жити,

Б Одна бджола

В Добре там живеться,

Г Де дружніші,

	1	2	3	4
А				
Б				
В				
Г				

1 меду не наносить.

2 там і сильніші.

3 де гуртом сіється і жнеться.

4 де вміють дружити.

3. Допиши, де потрібно, «НЕ». Яких правил взаємовідносин у колективі треба дотримуватися, щоб клас був дружним? Обґрунтуй свій вибір.

○ Вислуховуй товаришів _____ уважно, _____ перебиваючи.

○ _____ злись, _____ ображай інших.

○ _____ допомагай іншим.

○ _____ учись в інших, якщо чогось не вмієш.

○ _____ покажи, _____ навчи, якщо хтось потребує допомоги.

○ _____ глузуй над невдачами інших, _____ вихваляйся.

○ _____ будь ввічливим/ввічливою, чесним/чесною, уважним/уважною.

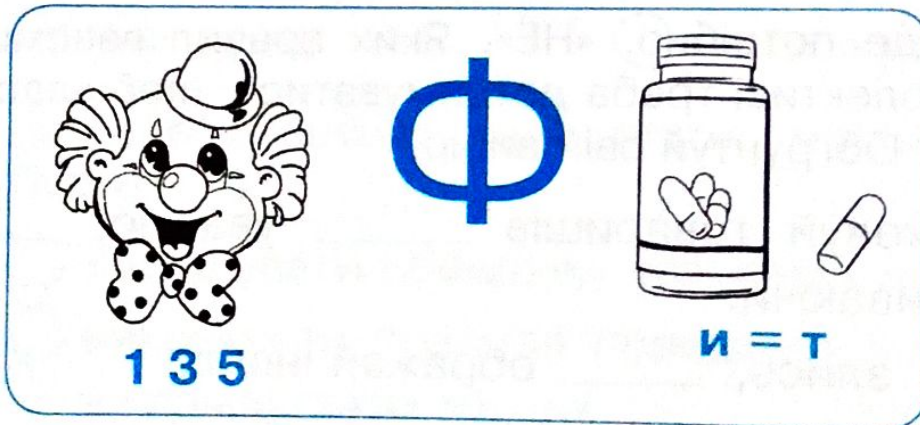
Ефективне спілкування. Уміння слухати. Запобігання конфліктам

1. Прочитай «секрети» спілкування. Впиши, де потрібно, «НЕ».

- _____ будь доброзичливим/доброзичливою і дружелюбним/дружелюбною.
- _____ давай образливі прізвиська, _____ пліт-куй.
- _____ змінюй тему розмови, якщо вона непри-ємна співрозмовникові.
- _____ вступає у суперечку через будь-які дріб-ниці.
- _____ вирішуй конфлікти бійкою.

2. Розгадай ребус.

3. Продовж речення.

Уміти спілкуватися означає поважати право кожної людини _____

Вчимося бути толерантними

1. Обери слово, яке треба вставити на місці трьох крапок, щоб твердження було правильним.

Людину, яка поважає право інших бути не такою, як вона, називають

- щедрою
- толерантною
- доброю

2. Познач (✓), до яких людей треба бути особливо толерантними. Обґрунтуй свій вибір.

- з іншим кольором шкіри
- з фізичними вадами
- які розмовляють іншою мовою
- правопорушників
- які сповідують іншу релігію
- неохайних і лінивих

3. Обведи слова, що характеризують ставлення вихованої і толерантної людини до людей з особливими потребами. Доведи свою думку.

НАСМІШКА

ЧУЙНІСТЬ

ТЕРПІННЯ

БАЙДУЖІСТЬ

ГЛУЗУВАННЯ

СПІВЧУТТЯ

КЕПКУВАННЯ

МИЛОСЕРДЯ

РОЗУМІННЯ

Я РОСТУ І РОЗВИВАЮСЬ

Показники здоров'я і розвитку дитини

1. Познач (✓) показники здоров'я.

міцний сон

кашель

краса

міцні зуби

слабкість

гарний настрій

достатні зріст і маса тіла

нежить

частий пульс

розум

правильна постава

чудовий апетит

чиста шкіра

поганий сон

нормальна температура тіла

2. Заповни таблицю. Порівняй її з даними за минулий рік.
Зроби висновок.

Зріст (см)	Маса тіла (кг)	Кількість зубів
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Висновок. _____

3. Досліди, який у тебе пульс.

	У стані спокою	Після навантаження	Після відпочинку (5–10 хв)
Пульс (за 1 хв)	_____ _____	_____ _____	_____ _____

Висновок. Я фізично _____

Здоровий спосіб життя

1. Розподіли звички на дві групи.

Корисні звички

дотримання розпорядку дня

тривалий перегляд
телепередач

заняття спортом

захоплення комп'ютерними
іграми

дотримання гігієни тіла

переїдання

вживання овочів і фруктів

прогулянки на свіжому повітрі

звичка гризти нігті

Шкідливі звички

2. Познач знаком «+» правила здорового способу життя, яких ти дотримуєшся. Продовж перелік.

Мій рецепт здорового способу життя:

- добре працювати й активно відпочивати
- правильно харчуватися
- щодня робити ранкову зарядку
- стежити за чистотою свого тіла

- не палити і не вживати алкоголь
- доброзичливо ставитися до інших людей
- _____
- _____

Емоції, настрої, почуття

1. Доповни речення.

_____ дарують радість спілкування, зміцнюють здоров'я, підвищують працездатність.

Псувають настрої і шкодять здоров'ю — _____

2. Що означають зображені жести і міміка?

похвала діям

вітання або прощання

доброзичливе ставлення до співрозмовника

здивування

ХАРАКТЕР ЛЮДИНИ

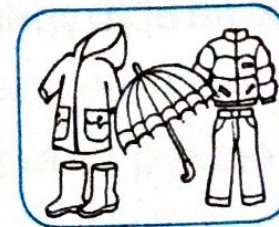
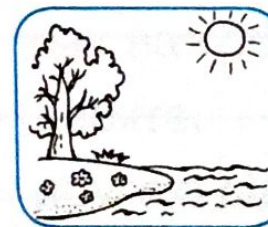
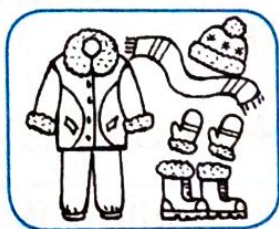
Зовнішність і краса людини

1. Познач знаком «+» правила гігієни, яких ти дотримуєшся.

- Щодня умиваюся.
- Чищу зуби двічі на день.
- Доглядаю за волоссям.
- Доглядаю за нігтями.
- Змінюю шкарпетки та білизну.
- Чищу вуха.
- Чищу одяг і взуття.

2. Вибери одяг і взуття відповідно до запропонованих ситуацій.

3. Продовж речення.

Людина має бути не тільки привабливою зовні, але й _____.

Риси характеру людини

1. Обведи позитивні риси характеру людини зеленим кольором, а негативні — червоним.

СТРИМАНІСТЬ

ЛІНЬ

ЖАДІБНІСТЬ

СКРОМНІСТЬ

ПРАЦЬОВИТІСТЬ

ЩЕДРІСТЬ

ВЕРЕДЛИВІСТЬ

НЕТЕРПЛЯЧІСТЬ

ЗАЗДРІСТЬ

ЧЕСНІСТЬ

СМІЛИВІСТЬ

САМОСТІЙНІСТЬ

2. Запиши риси характеру, які ти найбільше цінуєш у людях.

3. Визнач риси характеру зображених літературних персонажів.

Пізнаємо себе

1. Продовж речення.

Самооцінка — це _____

2. Склади прислів'я, з'єднавши відповідні частини. Про які риси характеру в них говориться?

Робить п'яте через	•	•	рак на греблі.
Жвавий, як	•	•	десяте.
Втомився, поки	•	•	другою відбирає.
Лице рум'яне, а	•	•	на камінь.
Наскочила коса	•	•	наївся.
Одною рукою дає, а	•	•	серце кам'яне.

3. Досліді риси власного характеру.

Які риси характеру тобі хотілося б розвинути?

Яких рис хотілося б позбутися?

НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА ЖИТТЄВОГО УСПІХУ

Уміння вчитися. Тренування пам'яті та уваги

1. Познач знаком «+» правила, які допомагають краще вчитися.

Вчитися треба...

в добре освітленій і провітреній кімнаті

в непровітреній кімнаті зі слабким освітленням

Виконувати домашні завдання слід...

відразу після шкільних занять

після відпочинку і прогулянки

Спочатку слід виконувати...

легкі завдання

складні завдання

Під час виконання домашніх завдань...

необхідно робити рухливі перерви

не треба робити перерв

2. Познач (✓), що сприяє розвитку пам'яті.

- вивчення віршів, правил напам'ять
- вивчення іноземних мов
- гра у шахи
- катання на роликах
- розгадування ребусів, кросвордів
- перегляд телепередач

3. Розглянь малюнки. Відшукай шість відмінностей. Зроби висновок, наскільки ти уважний/уважна.

Уміння вчитися. Планування робочого часу

1. Продовж речення.

Людина втомлюється не лише тоді, коли багато працює, але й коли _____

2. Познач (✓), що є причинами перевтоми.

- міцний сон
- активний відпочинок

- чергування розумової та фізичної праці
- довготривалі ігри за комп'ютером
- недотримання розпорядку дня
- прогулянки на свіжому повітрі
- розлади сну
- навчання без перерв

3. Запиши свій розпорядок дня.

У СВІТІ ТІЛ І РЕЧОВИН

Тіла і речовини

1. Продовж речення.

Будь-який об'єкт природи або предмет, виготовлений людиною, називають _____. Тіла складаються із _____.

КАЛЕНДАР СПОСТЕРЕЖЕНЬ

3 клас

Любий друже! Протягом року спостерігай за погодою, сезонними змінами в житті рослин і тварин, за працею людей. Це допоможе тобі краще зрозуміти, що таке природа, з'ясувати причини багатьох природних явищ та змін, що відбуваються в житті рослин і тварин. Ти полюбиш природу, навчишся дбайливо ставитися до неї, охороняти природні багатства, шанувати працю людей.

Спостереження проводь за поданим планом і результати записуй у таблицю.

1. Температура повітря. (Вимірйой раз на добу в один і той самий час.)

2. Сила вітру. (Визначай за деревами.)

Т — тихо. (Листя на деревах нерухоме.)

Л — легенький вітерець. (Повільно рухаються листки або гілочки.)

П — помірний вітерець. (Помітно рухаються гілки.)

С — сильний вітер. (Гойдаються дерева.)

3. Стан неба.

○ — ясно (небо безхмарне або на небі білі хмарки);

◐ — хмарно (значна частина неба вкрита хмарами);

● — похмуро (усе небо вкрите хмарами).

4. Опали.

☉☉ — дощ;

▽ — злива;

✱ — сніг;

✱ — мокрий сніг.

5. Інші явища природи.

△ — град;

□ — іній;

≡ — туман;

∞ — ожеледь;

∩ — роса;

∨ — грім.

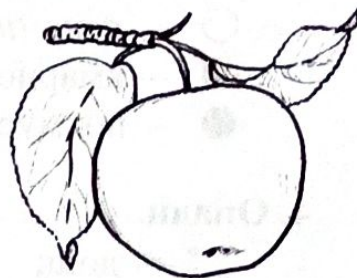
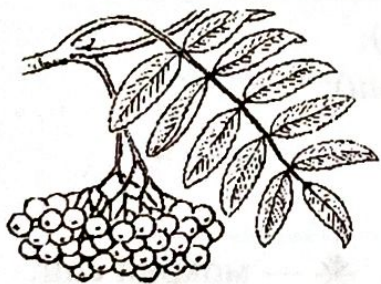
Зразок заповнення календаря природи:

Дата	Температура повітря	Вітер	Стан неба	Опади	Інші явища природи
1	- 1 2°	П	○ ◐ ●	✱	

1. Відгадай загадки.

- Голі поля, мокне земля, дощ поливас. Коли це буває? _____
- Крутить, вертить, з городу летить. _____
- Горя не знаю, а гірко плачу. _____
- Сам червоний, а чуб зелений. _____
- Хто голівку свою влітку накриває
і по двадцять хустин на голівці має? _____
- Швидко скрізь цей птах літає,
безліч мушок поїдає,
за вікном гніздо будує,
тільки в нас він не зимує. _____

2. Розфарбуй листки й плоди в «осінні» кольори. Підпиши під малюнками назви рослин.

3. Перевір народні прикмети.

Тепла осінь — бути довгій зимі.

Багато жолудів на дубі — на теплу зиму.

Пізній гриб — пізній сніг.

4. Самостійно запиши і перевір ще кілька прикмет.

ВЕРЕСЕНЬ

Дата	Температура повітря	Вітер	Стан неба	Опади	Інші явища природи
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					

- Чим тепліший і сухіший вересень, тим пізніше прийде зима.
- Якщо багато павутиння і шпаки не поспішають відлітати, осінь буде тривала.
- Осінь ясна — зима холодна.

ЖОВТЕНЬ

Дата	Температура повітря	Вітер	Стан неба	Опади	Інші явища природи
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

- *Грім у жовтні — на малосніжну, м'яку й коротку зиму.*
- *Якщо до середини жовтня з беріз не осипалося листя — сніг ляже пізно.*
- *Швидкий, дружній падолист — на сувору зиму.*

Торф

Залізна руда

Сіль

Газ

Буре вугілля

Крейда

Нафта

Глина

Кам'яне вугілля

Пісковик

Граніт

Вапняк

Гінь

- Грім у жовтні — на милостіжну, м'яку и коротку зиму.
- Якщо до середини жовтня з беріз не осипалося листя — сніг ляже пізно.
- Швидкий, дружній падолист — на сувору зиму.

- Вію першого снігу до санного шляху — півтора місяця.
- На горобині й дубі багато плодів — чекай суворої зими.
- Зірки на небі яскраві — на погоду, тьмяні — на дощ або сніг.

ЛИСТОПАД

Дата	Температура повітря	Вітер	Стан неба	Опади	Інші явища природи
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					

- Від першого снігу до санного шляху — півтора місяця.
- На горобині й дубі багато плодів — чекай суворої зими.
- Зірки на небі яскраві — на погоду, тьмяні — на дощ або сніг.

ПІДСУМОК СПОСТЕРЕЖЕНЬ ЗА ОСІНЬ

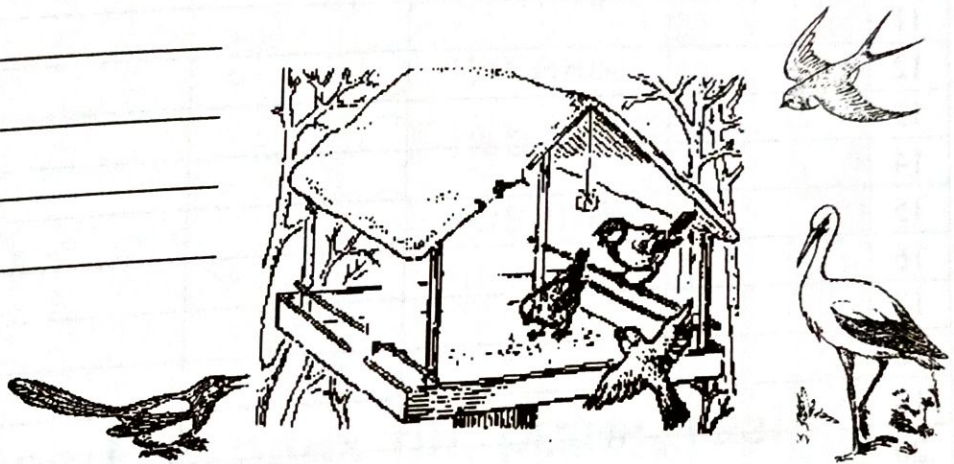
№ з/п	Що узагальнювати	Назви місяців			Всього за осінь
		ВЕРЕСЕНЬ	ЖОВТЕНЬ	ЛИСТОПАД	
1	Ясних днів				
2	Хмарних днів				
3	Похмурих днів				
4	Днів з опадами				
5	Найнижча температура повітря				
6	Найвища температура повітря				
7	Вітряних днів				

1. Коли настає осінь? _____
2. Які ти знаєш осінні місяці? _____
3. Коли почався листопад? _____
4. Чому змінилася температура повітря? _____
- _____
5. Як змінилася тривалість дня? _____
6. Чому деякі птахи відлітають у теплі краї? _____
- _____
7. Як готуються до зими звірі? _____
- _____
8. Які зміни відбулися у зовнішньому вигляді дерев? _____
- _____
9. Які роботи проводяться восени?
 - на полях: _____
 - у садах: _____
 - у парках: _____

1. Відгадай загадки.

- Сніг на полях, лід на річках,
хуга гуляє. Коли це буває? _____
- Лежав, лежав, та в річку попав. _____
- Прозорий, як скло, не вставиш у вікно. _____
- Не художник, а малює. _____
- У жнива — гіркі, а в мороз — солодкі.
Що це за ягідки? _____

2. Де помилився художник?

3. Перевір народні прикмети.

- Хмари плывуть проти вітру — перед снігом.
- Хмари плывуть низько — на холод.
- Дим піднімається прямо вгору — на мороз.
- Горобці поховалися — на мороз або перед завірюхою.

4. Запиши і перевір ще кілька прикмет.

ГРУДЕНЬ

Дата	Температура повітря	Вітер	Стан неба	Опади	Інші явища природи
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

- Хмари плывуть низько — на холод.
- Дим без вітру стелиться по землі — випаде сніг або потепліє.
- Починають «плакати» вікна — потепліє.
- Якщо ворона сидить на верхівці дерева й каркає — бути хурделиці.

2. До назв тіл добери і запиши назви речовин, з яких вони виготовлені.

Ключ від замка — _____.

Сережки жіночі — _____.

Глечик — _____.

3. Познач назви природних тіл зеленим кольором, а штучних — червоним.

кам'яна сіль

глина

скло

бруківка

вода

кисень

цегла

льон

метелик

ковдра

Властивості твердих тіл, рідин, газів

1. Доповни речення.

Речовини можуть перебувати у _____,
_____ і _____ станах.

2. Наведи приклади рідких тіл (рідин).

3. Досліди, які властивості мають названі тіла.

Металева кулька: _____

Молоко у склянці: _____

Повітря у кульці: _____

Різноманітність речовин та їх використання людиною

1. Запиши, як людина використовує ці речовини.

Цукор: _____

Сіль: _____

Крохмаль: _____

Природний газ: _____

2. Дослідіть властивості цукру, солі, крохмалю. Заповніть таблицю.

Властивості	Назва речовини		
	сіль	цукор	крохмаль
стан речовини	_____	_____	_____
колір	_____	_____	_____
запах	_____	_____	_____
смак	_____	_____	_____
яка на дотик	_____	_____	_____
чи розчиняється у воді	_____	_____	_____

ВОДА

Вода у природі

1. Доповни речення.

Водний простір земної кулі називають _____
_____.

Водойми бувають _____ і _____.

Природними водоймами є _____
_____.

Штучні водойми — це _____

2. Познач (✓), якої води на Землі більше.

прісної

солоної

3. Заповни таблицю. Порівняй властивості води у різних станах.

Ознаки	Властивості води			
	У рідко- му стані	У твердому стані		У газопо- дібному стані
		сніг	лід	
Забарвлення				
Запах				
Смак				
Прозорість				
Текучість				
Чи має форму				
Що відбувається при нагріванні				
Що відбувається при охолодженні				
Легка чи важка				
Твердість, крихкість				

Розчинні і нерозчинні у воді речовини.

Очищення води

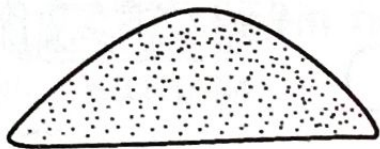
1. Познач (✓) слово, яким потрібно завершити дане твердження.

Воду з розчиненою в ній речовиною називають... .

- розчинником
- розчином

2. Виконай досліди і зроби висновок, які речовини є розчинними, а які — ні. З'єднай стрілками. На кольоровій вкладці знайди наліпки із зображенням однієї нерозчинної речовини і однієї розчинної та наклеї їх у відведеному місці.

пісок

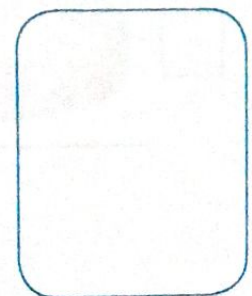
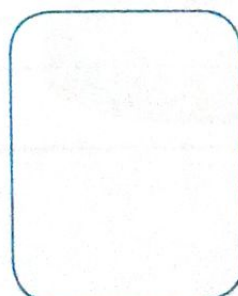
глина

кисень

Нерозчинні
речовини

Розчинні
речовини

Значення води в природі і житті людини. Охорона води

1. Розглянь зображення. Познач, як використовують воду у твоїй сім'ї.

2. Запиши, якими способами можна очистити воду від нерозчинних речовин, що її забруднюють.

3. Познач знаком «+», що сприяє економному використанню та збереженню прісної води.
-
- справний водопровідний кран у будинку
 - кран, з якого постійно капає вода
 - викидання у водойми сміття
 - висаджування рослин на берегах водойм
 - догляд за джерелами
 - закидання джерел камінням
 - викидання у водойми стічних вод з тваринницьких ферм
 - викидання у водойми неочищених каналізаційних вод
 - створення поблизу водойм складів з отрутохімікатами
 - будівництва водоочисних споруд

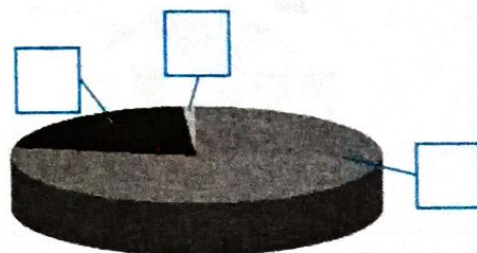
ПОВІТРЯ

Повітря, його властивості та склад

1. Заповни діаграму «Склад повітря», вписавши у «віконечка» відповідні цифри.

1. Кисень
2. Азот
3. Вуглекислий газ та інші гази

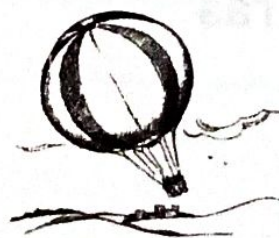
2. Досліді властивості повітря (див. підручник, частина 1, с. 108–110) і заповни таблицю.

Ознаки	Властивості повітря
Прозорість	_____
Забарвлення	_____
Де знаходиться	_____
Пружність	_____
Як проводить тепло	_____
Що відбувається при нагріванні	_____
Що відбувається при охолодженні	_____
Розчинність у воді	_____

Значення повітря в природі та житті людини

1. Кружечок біля зображень руйнівної сили вітру зафарбуй червоним кольором, а корисної — зеленим.

2. Відшукайте у додаткових джерелах інформацію про використання людиною сили вітру і запишіть її.

Охорона повітря від забруднення

1. Які джерела забруднення є природними, а які — результатами господарської діяльності людини? З'єднай стрілками.

Господарська діяльність людини

Природні джерела забруднення

- лісові і степові пожежі
- морські тумани
- пил із ґрунтів
- пісок пустель
- вихлопні гази автотранспорту
- продукти горіння палива
- мікроорганізми

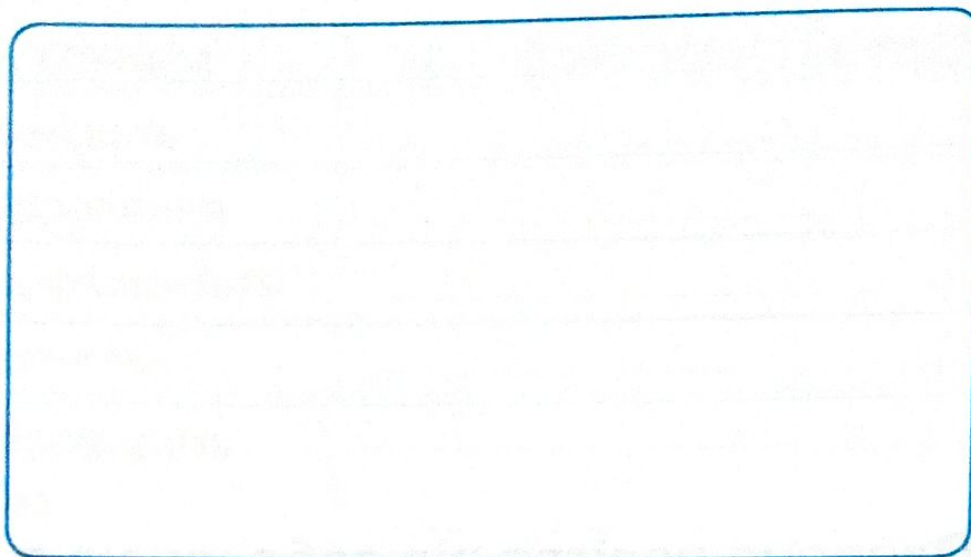
2. Продовж речення.

Заходами охорони повітря від забруднення є _____

Щоб повітря в класі було чистим, необхідно _____

3. Дізнайся, яка кімнатна рослина найкраще очищає повітря. Намалюй її.

ГІРСЬКІ ПОРОДИ. КОРИСНІ КОПАЛИНИ

Гірські породи

1. Доповни речення.

Гірські породи утворюють _____ поверхню нашої планети.

2. З'єднай назву гірської породи з її ознакою.

граніт

пухкий і розсипчастий

пісок

щільна і пластична

глина

тверда скельна гірська порода

крейда

утворюється із залишків відмерлих морських організмів на дні водойм

вапняк

Корисні копалини, їх види

1. Заповни таблицю, використавши слова з довідки.

Корисні копалини		
рудні	горючі	будівельні

Слова для довідки: залізна руда, торф, буре вугілля, граніт, вапняк, мідна руда, кам'яне вугілля, нафта, пісок, глина, природний газ.

2. Ознайомтеся з колекцією корисних копалин. Дослідіть й опишіть властивості крейди та ще однієї корисної копалини з колекції. Результати дослідження запишіть у таблицю.

Ознака	Крейда	
Стан у природі		
Колір		
Запах		
Прозорість		
Розчинність у воді		
Легша чи важча за воду		
Де використовується		

3. Порівняй властивості природного газу і нафти.

Спільні: _____

Відмінні: _____

Добування і економне використання корисних копалин

1. З'єднай стрілками назви корисних копалин із відповідними способами їх використання.

будівельні

виплавляють чавун, сталь

рудні

виробляють бензин, мастила, пластмасу, гуму

паливні

виготовляють цемент, цеглу, скло, посуд

2. Допиши речення.

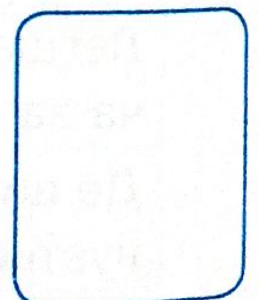
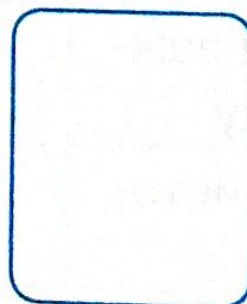
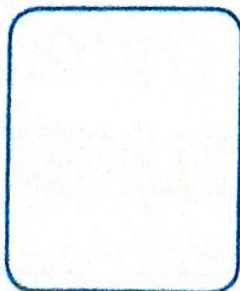

Корисні копалини слід використовувати економно, тому що _____.

3. Досліді, які корисні копалини є у твоєму краї?

Знайди наліпки з відповідними малюнками на вкладці. Наклей їх.

ҐРУНТ

Склад ґрунту

1. Доповни таблицю.

Склад ґрунту	
1. повітря	4. _____
2. _____	5. _____
3. _____	6. мінеральні солі

2. Познач (✓) правильну відповідь.

Яка основна властивість ґрунту?

- вологість
- щільність
- родючість

3. З'єднай частини правильних тверджень.

Чим темніший ґрунт,

тим він бідніший на перегній.

Чим світліший ґрунт,

тим більше перегною він містить.

Ґрунти потребують охорони

1. Продовж речення.

Ґрунт потребує охорони, тому що _____

Заходами охорони ґрунтів від руйнування є _____

2. Які чинники руйнування ґрунтів є природними, а які — результатами господарської діяльності людини? З'єднай.

Господарська
діяльність
людини

Природні
чинники

- вітер
- вода
- будівництво будинків
- вирубування дерев
- надмірне випасання худоби
- надмірне використання отрутохімікатів на полях
- неправильне зорювання схилів
- автотранспорт
- видобування корисних копалин

3. З'єднай частини прислів'їв.

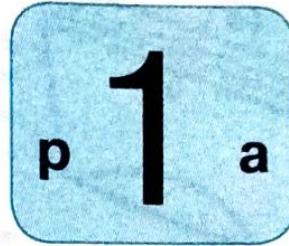
До землі з ласкою —
Доглядай землю
плідну,

- будеш із паскою.
- як матір рідну.

ДРУЖНА РОДИНА

Сім'я. Історія роду

1. Розгадай ребуси.

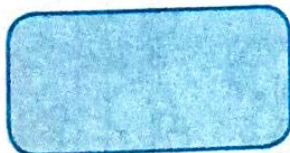
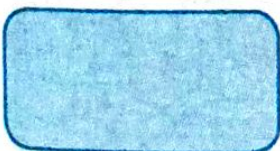
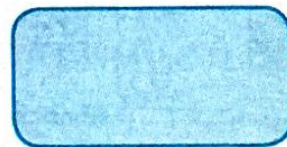
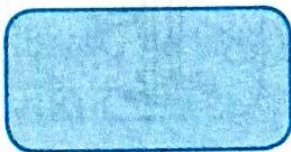

2. Продовж речення.

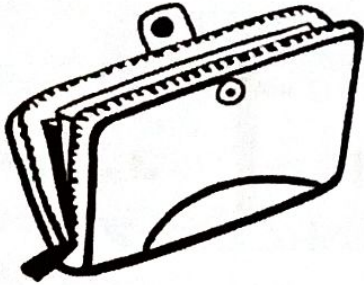
Родина — це моя сім'я, _____

3. Склади своє родовідне дерево.

Економіка сім'ї

1. Допиши, які ще доходи може мати сім'я.

зарплата

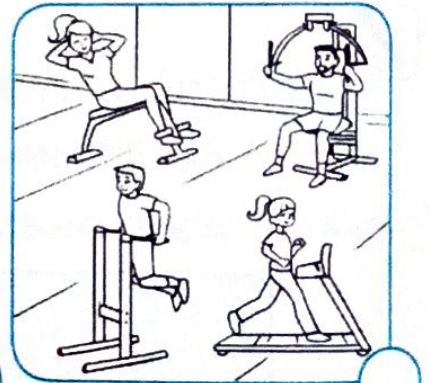
грошова допомога

2. Продовж речення.

Розрахунок усіх доходів та витрат сім'ї називають

3. Познач (✓), на що твої рідні витрачають спільний дохід.

Родинні стосунки

1. Напиши, які обов'язки ти виконуєш у своїй родині.

Постійні обов'язки

Тимчасові обов'язки

2. Утвори прислів'я, з'єднавши відповідні частини. Поясни їх.

Добрі діти —

батькам вінець,

Добре в тій родині,

Добре в тій сім'ї
живеться,

•

•

•

•

•

•

де усі єдині.

а злі діти —
батькам кінець.

де гуртом
сіється і жнеться.

3. Познач (✓) сімейні традиції, яких дотримуються у твоїй родині.

БЕЗПЕЧНИЙ ДІМ

Правила користування джерелами водопостачання

1. Які можливі причини несправності водогону?

- засмічення труб
- зношеність труб
- прорив труб
- витік води на підлогу
- правильне користування кранами
- заміна труб

2. Познач (✓) свої дії в даних ситуаціях.

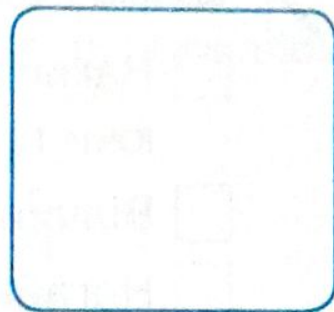
- Коли я йду з дому, завжди ...
 - перевіряю, чи закручені крани
 - знаю, що нічого не станеться
 - не зважаю на такі дрібниці, адже це не моя справа
- Якщо кран зіпсувався і вода заливає помешкання, я ...
 - спробую відремонтувати сам
 - зателефоную батькам
 - якнайшвидше залишу квартиру
 - попрошу допомоги у сусідів
 - направлю струмінь води у ванну, відро, інший посуд
 - перекрию кран подачі води у квартиру

Пожежна безпека

1. Підкресли назви легкозаймистих речовин. Намалюй знак «Вогненебезпечно!»

Крем, папір, мед, ацетон, молоко, ртуть, вода, нафта, сік, бензин, оцет, лак, олія, розчинник, фарба, пісок, цегла, дерево, смола, сода, спирт, одеколон, мило, шампунь, клей, тканина, вата.

2. Розглянь малюнки і доповни правила користування електричними приладами.

Користуватися електроприладами можна тільки з дозволу і під наглядом _____

Перед використанням електроприладу треба перевірити, чи він _____

Вмикати електроприлади в розетку можна тільки _____

Після користування електроприладом його треба _____

Якщо прилад загорівся, не можна гасити вогонь _____

Слова для довідки: сухими руками, дорослих, справний, вимкнути, водою.

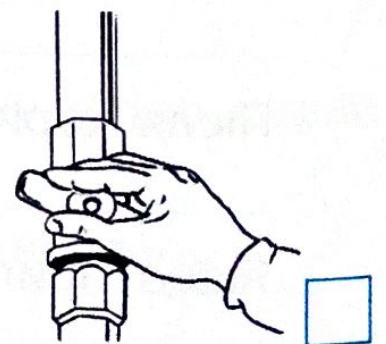
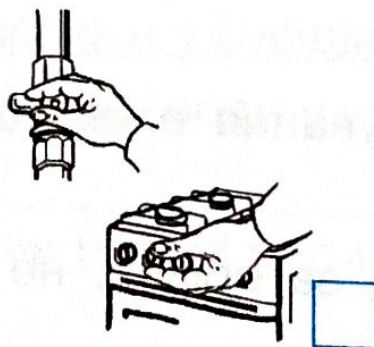
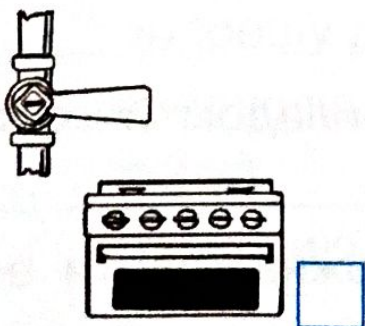
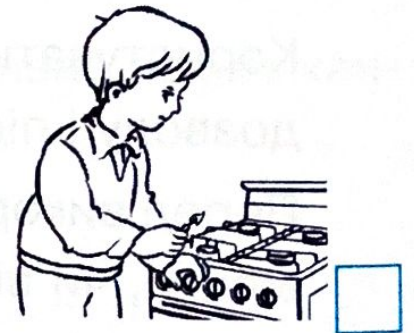
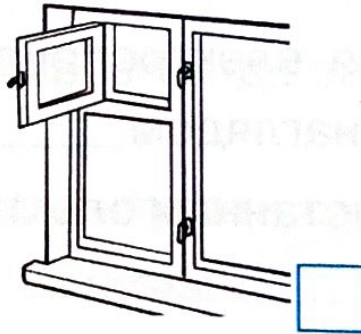
3. Уяви, що в квартирі виникла невелика пожежа, а ти вдома сам/сама. Вкажи послідовність своїх дій.

- Намагатимусь погасити полум'я, використовуючи підручні засоби.
- Відчиню вікно, щоб вийшов дим.
- Негайно залишу приміщення, щільно закривши за собою двері.
- Зателефоную батькам на роботу і в пожежну охорону.
- Покличу на допомогу сусідів.

Правила користування газовою плитою

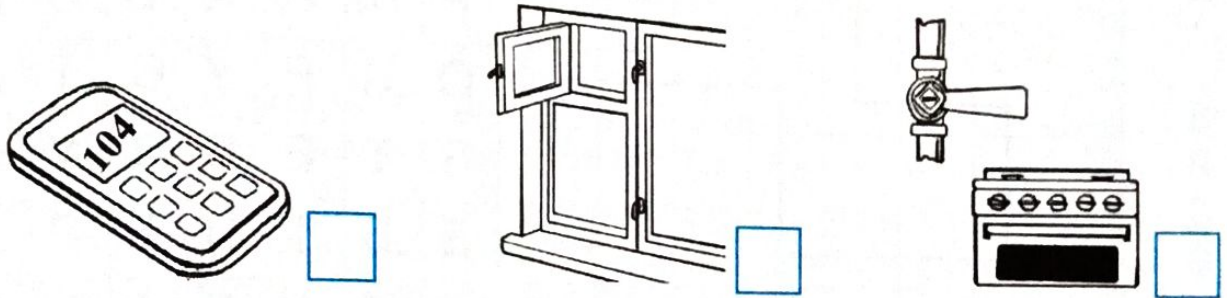
1. Вкажи послідовність своїх дій під час користування газовою плитою.

2. Запиши, що заборонено робити у разі витоку газу.

3. Пронумеруй малюнки так, щоб послідовність дій відповідала правилам поведінки у разі витоку газу.

Ризики вживання шкідливих речовин

1. Вибери і познач знаком «+» звички, корисні для здоров'я людини.

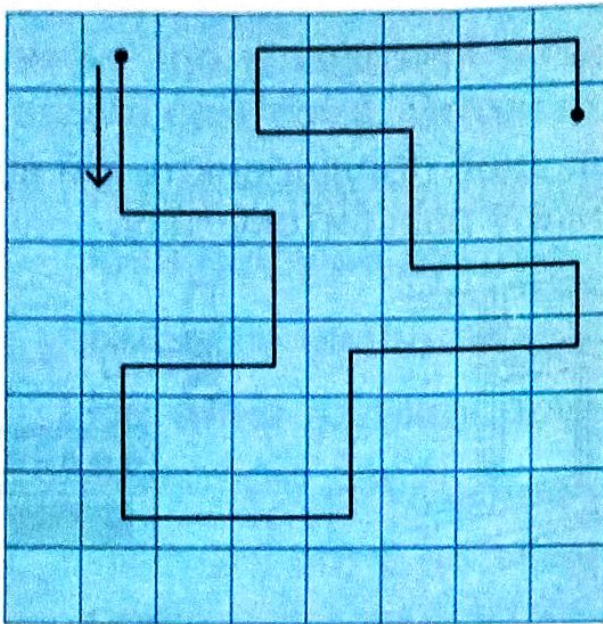
- куріння
- вживання алкоголю
- загартовування
- споживання джерельної води
- вживання токсичних речовин
- вживання овочів і фруктів

2. Продовж речення.

Куріння, вживання алкоголю дітьми може призвести до _____

3. «Пройди» лабіринтом, користуючись підказкою. Склади і запиши прислів'я. Поясни його значення.

З	Х	А	Б	Е	Р	Е	Ж
Д	Т	И	Я	В'	О	М	Е
О	О	Н	Е	К	Р	И	Н
Р	М	А	К	В	О	Д	З
О	И	Р	У	Є,	Т	О	Й
В	Т	Е	Б	П'	У	С	Д
Е	Ь	І	Н	Е	Р	І	К
Л	В	О	Д	А	М	К	Б

ЗМІСТ

Людина — частина природи і суспільства	
Природа — частина навколишнього світу	3
Людина — частина природи	4
Людина — частина суспільства	5
Дослідження довкілля	
Навіщо досліджувати природу	6
Джерела інформації про природу	7
Як людина пізнає природу	
Методи дослідження природи	8
Обладнання для вивчення природи	9
Я у школі	9
Школа. Правила шкільного розпорядку	9
Історія рідної школи. Збереження традицій	11
Ставлення до інших. Людські чесноти	12
Дружний клас	
Вчимося діяти разом	13
Ефективне спілкування. Уміння слухати.	
Запобігання конфліктам	14
Вчимося бути толерантними	15
Я росту і розвиваюсь	
Показники здоров'я і розвитку дитини	16
Здоровий спосіб життя	17
Емоції, настрої, почуття	18
Характер людини	
Зовнішність і краса людини	19
Риси характеру людини	20
Пізнаємо себе	21
Навчання як складова життєвого успіху	
Уміння вчитися. Тренування пам'яті та уваги	22
Уміння вчитися. Планування робочого часу	23
У світі тіл і речовин	
Тіла і речовини	24
Властивості твердих тіл, рідин, газів	25
Різноманітність речовин та їх використання людиною	26
Вода	
Вода у природі	27
Розчинні і нерозчинні у воді речовини. Очищення води	29
Значення води в природі і житті людини. Охорона води	30

Повітря	31
Повітря, його властивості та склад	32
Значення повітря в природі та житті людини	33
Охорона повітря від забруднення	33
Гірські породи. Корисні копалини	34
Гірські породи	35
Корисні копалини, їх види	36
Добування і економне використання корисних копалин	36
Ґрунт	37
Склад ґрунту	37
Ґрунти потребують охорони	37
Дружна родина	39
Сім'я. Історія роду	39
Економіка сім'ї	40
Родинні стосунки	41
Безпечний дім	42
Правила користування джерелами водопостачання	42
Пожежна безпека	43
Правила користування газовою плитою	44
Ризики вживання шкідливих речовин	45

Навчальне видання

БУДНА Наталя Олександрівна, ГЛАДЮК Тетяна Володимирівна,
ЗАБРОЦЬКА Світлана Григорівна, ШОСТ Наталія Богданівна

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

3 клас

Частина 1

Підписано до друку 29.05.2023. Формат 70x100/16. Папір офсетний.
Гарнітура UkrainianPragmatica. Умовн. друк. арк. 4,55. Умовн. фарбо-відб. 8,45. Накл. 10 000 пр.
Формат вкл. колір 60x84/16. Умовн. друк. арк. 0,12. Умовн. фарбо-відб. 0,47.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»

Зам. 294.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга — Богдан, Україна, м. Тернопіль, просп. С. Бандери, 34а, 46002.

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, Україна, м. Тернопіль, 46008.

У випадку побажань та претензій звертатися: тел./факс (0352) 52-06-07

office@bohndan-books.com

www.bohndan-books.com

Видавництво «Навчальна книга – Богдан» у соцмережах:

 bohndanbooks

 bohdan_books

 c/NKBohndan

 t.me/bohndanbooks

ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИН «НК Богдан»:
bohdan-books.com mail@bohdan-books.com
Україна, м. Тернопіль, а/с 529, 46008
т. (0352) 519 797, (067) 350 1870, (066) 727 1762
Електронні книги: bohdan-digital.com

Україна, м. Тернопіль, т/ф (0352) 520 607, 520 548
office@bohdan-books.com
Гуртові продажі: т/ф (0352) 430 046
(050) 338 4520, (067) 658 8311
м. Київ, т/ф (044) 296 8956, (095) 808 3279
nk-bogdan@ukr.net

ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИН «Дім книги»: dk-books.com
т. (067) 350 1467, (099) 434 9947

ISBN 978-966-10-6216-9

9 789661 062169